

Program for Bergen Senterparti 2019-2023

GRUNNSYN	3
NÆRINGSLIVET	4
Hav- og kystnæringene.....	4
Energinæringene	4
Kultur- og opplevelsesnæringene	5
Mat og landbruk	5
HELSE OG OMSORG.....	7
Eldre og særlig omsorgstrengende	7
Sykehjem og institusjoner	7
Hjemmesykepleie og øvrig tilbud til hjemmeboende	8
Psykisk helsearbeid	8
Rusomsorg.....	9
Sosialtjenesten	9
Det generelle helsetilbudet.....	10
Tilbudet til personer med utviklingshemming	11
Single og aleneboende	11
OPPVEKST	12
Skolen er kjernen i lokalsamfunnet.....	12
Læringsmiljø og pedagogikk og innhold i skolen.....	13
Skolefritidsordningen	14
Barnehage	14
Barnevern	15
KULTUR.....	16
Kulturminnevern	17
Idrett.....	17
Friluftsliv og rekreasjon	18
Tro og livssyn.....	18
TRYGGHET FOR INNBYGGERNE	19
Forebyggende arbeid	19
Trygge og trivelige lokalmiljø	19
Trafikksikring	20
EN GRØNNERE BY.....	21
Tiltak for bedre byluft.....	21
Avfall, gjenvinning og energibruk.....	21
Vassdrag og kystfarvann.....	22
Jordvern.....	22
BYUTVIKLING FOR EN GLAD OG FUNGERENDE BY	23
Arealbruk og byggesaker	23
Sosial boligbygging	24
BEREDSKAPSBYEN BERGEN	26
Generelle beredskapstiltak	26
SAMFERDSEL	27

Kollektivtrafikken.....	27
Gang- og sykkelveier	28
Veinettet.....	28
BERGEN BY – ÅPEN OG INKLUDERENDE.....	29
Flerkulturell hverdag	29
KOMMUNEN SOM ARBEIDSGIVER	31

GRUNNSYN

Senterpartiet vil at Norge skal bygge fremtiden på den kristne og humanistiske kulturarven, med rom for andre livssyn og kulturuttrykk. Målet for Senterpartiets politikk er å skape et solidarisk fellesskap av frie, selvstendige mennesker. Sp arbeider for et samfunn med rettferdig fordeling, små forskjeller og tillit mellom folk.

Senterpartiets politikk tar utgangspunkt i nærmiljøene. Et levende folkestyre og gode lokalsamfunn skal gi folk trygghet, tilhørighet og identitet.

Vi vil ha en inkluderende by med et sterkt nærdemokrati der folk føler seg trygge og verdsatte. Beboere i alle bydelene skal føle seg ivaretatt. Myke verdier må settes høyere enn kortsiktig profittmaksimering, og bygge på en bærekraftig sameksistens med naturen og miljøet omkring oss.

Jorden er en arv vi har plikt til å forvalte for etterkommerne våre, og vi har et ansvar for å løse miljø- og klimaproblem. Hensynet til miljøet skal være et overordnet prinsipp for Senterpartiets politikk.

Senterpartiet vil ha en styringsstruktur i Bergen som reduserer avstanden mellom de folkevalgte, byråkratiet og byens befolkning. Vi vil avvikle ordningen med byråd og erstatte den med en demokratisk formannskapsmodell. Vi vil ha et aktivt folkestyre der bydelsstyrer skal være en viktig del. Senterpartiet ønsker flere kommunale tilbud lagt til bydelene. Endringer i kommunestruktur skal ikke skje uten folkeavstemminger.

Tjenester innen helse- og skolesektoren er et kommunalt ansvar og skal verken konkurranseutsettes eller privatiseres. Senterpartiet vil arbeide for at Bergen kommune ikke innfører EØS-regler som hindrer folkelig og demokratisk deltakelse.

Senterpartiet vil styrke kommuneøkonomien med økte statlige overføringer. Dette er nødvendig for å bedre tjenestetilbudet, gjennomføre planlagte investeringer og fortsette å redusere vedlikeholdsetterslepet.

Senterpartiet vil fortsatt kreve stramme budsjetter med begrenset opptak av ny gjeld og effektiv drift av kommunen. Senterpartiet er åpen for å selge kommunal eiendom for å hindre gjeldsvekst, men ikke dersom samfunnsmessige hensyn tilsier et kommunalt eierskap.

Senterpartiet vil fortsette ordningen med eiendomsskatt både fra næring og bolig med en klar sosial profil gjennom bunnfradrag.

NÆRINGSLIVET

Senterpartiet vil drive en aktiv næringspolitikk. Eksisterende næringsliv skal ha forutsigbare rammebetingelser, og utvikling av ny næringsvirksomhet må stimuleres. I årene fremover vil det bli en gradvis nedbygging av petroleumsrelatert virksomhet i Norge. Dette vil ha innvirkning på økonomi og arbeidsplasser. Vestlandet har nytt godt av petroleums-virksomheten som en viktig næring, men selv om den vil være viktig i flere tiår til, må vi omstille til fornybarsamfunnet.

Senterpartiet vil

- jobbe for at det flyttes flere statlige arbeidsplasser til Bergen og Vestlandet
- bidra til at næringslivet i regionen sikres kompetent arbeidskraft ved å styrke samarbeidet mellom næringsliv, universitet og høyskoler
- satse på fagopplæring og aktivt arbeide for å øke antallet lærlingeplasser
- forenkle kommunale og fylkeskommunale prosesser for å sikre gode, rimelige og effektive tjenester
- samarbeide med andre kommuner for å oppnå næringsutvikling i regionen som helhet
- sikre at næringsutvikling blir integrert i kommunens planverk, og sørge for at næringsplanen er oppdatert og lett tilgjengelig
- at sentrumshandelen skal styrkes og sikres gode rammebetingelser
- at regionen skal satse på bærekraftig turisme med minst mulig belastning for miljø og omgivelser
- samarbeide med universitet, høyskoler og forskningsinstitutter for innovasjon og næringsliv innenfor høgteknologiområdet

Hav- og kystnæringene

Fiskeri og oppdrett er viktige næringer på Vestlandet. Senterpartiet vil at disse næringene skal videreutvikles på bærekraftige vilkår. Næringene skal utvikles uten miljømessige skadevirkninger og kystlandskapet skal beskyttes.

Senterpartiet vil

- at oppdrett og tradisjonelt fiske skal utvikles uten å gå på bekostning av hverandre
- at det i større grad skal satses på lukkede merder og oppdrettsanlegg som gjør at fisken lever i landanlegg til den er større
- fokusere på kompetanse, forskning og utvikling slik at næringene hevder seg internasjonalt også i fremtiden
- at næringene i størst mulig grad skal ha lokalt eierskap
- at råstoff og fiskefor i større grad bør produseres og videreforedles lokalt
- at det skal tilrettelegges for oppdrett av andre fiskearter enn i dag
- at kommunene ikke bare skal sikres inntekter fra oppdrettsnæringen basert på næringens vekst, men også i form av skatter og avgifter. En del av skatteinntektene fra oppdrettsnæringen skal tilfalle lokalsamfunnet

Energinæringene

Verdens energibehov er raskt stigende. Samtidig er det globale miljøet under sterkt press. Senterpartiet ønsker å vri energiforsyningen i en mer miljøvennlig retning. Dette kan også gi grunnlag for viktige og interessante arbeidsplasser i regionen. Bergen kommune skal føre en aktiv og fremoverrettet energipolitikk, der de ulike fornybare energikildene som vann, vind, sol og bølgekraft blir vurdert. Etablering av vindmøller er en lokal sak med kommunal vetorett. Senterpartiet sier nei til vindturbiner i Bergen.

Det skal utvikles infrastruktur basert på vannbåren varme som på sikt kan knyttes til lokale biobrenselsanlegg. Denne bør inngå i alle reguleringsplaner der det er aktuelt og tilknytningsplikt kan være aktuelt i noen områder.

Senterpartiet vil

- at kraftressursene skal være i offentlig eie
- at kommunens eierskap i BKK opprettholdes
- gjøre Bergen til en synlig aktør innen all energiforskning

Kultur- og opplevelsesnæringene

Turisme er en viktig næring i Bergen. Senterpartiet vil at Bergen og regionen skal utvikle en bærekraftig næring som ivaretar kultur og miljø. Senterpartiet ønsker vekst i kulturbaserte næringer. Tilreisende skal oppleve Bergen og regionen som attraktiv.

Senterpartiet vil

- at kulturbegrepet skal favne vidt slik at flest mulig får nytte og glede av opplevelser og ringvirkninger kulturen skaper
- at kommunen skal utvikle en tydelig strategi for turisme og markedsføringen av denne
- videreutvikle en næring som ivaretar, forsterker og fremhever den lokale egenarten når det gjelder miljø, estetikk og kulturarv
- begrense antallet samtidige cruiseskip for å redusere belastningen på sentrumsnære områder og attraksjoner
- innføre turistskatt for å dekke en del av «turistkostnadene»
- at mat og matkvalitet styrkes i kulturbegrepet
- bygge flere offentlige toaletter i Bergen sentrum

Mat og landbruk

Mat og landbruk er uløselig knyttet sammen. Kulturbyen Bergen har et særlig ansvar for å ta vare på sin jordbrukskultur og sitt rike kulturlandskap, og må ha et langt sterkere jordvern. I Bergen er antallet aktive gårdsbruk dessverre betydelig redusert. Dyrking av mat og dyrefôr i byen bidrar til en mer miljøvennlig ressursutnyttelse blant annet ved at avstanden mellom produsent og marked blir redusert. Derfor skal all mat- og forproduksjon i størst mulig grad skje med lokale ressurser. Senterpartiet støtter prosjekt som «grønt omsorgsarbeid» og landbruk i undervisnings- og friluftssammenheng. Det tverrfaglige «Inn-på-tunet»-tilbudet gir tilrettelagte tilbud innen opplærings-, helse og sosialsektoren.

Å ta vare på skogen og øke produksjonen av tømmer gir arbeidsplasser, karbonbinding og miljø. Den fornybare ressursen skog er avgjørende for å ha nok trevirke og for å løse klimautfordringene.

Senterpartiet vil

- at landbruket skal ha forutsigbare rammebetingelser og at kommuneplanen reflekterer dette
- at kommunens landbruksplan skal oppdateres regelmessig
- stimulere til økt aktivitet i skogbruket
- utrede en kommunal tilskuddsordning for å bedre vilkårene for lokal matproduksjon
- øke satsingen på gårdsturisme, besøksgårder og grønn omsorg for å utvide næringsgrunnlaget for mindre gårdsbruk
- videreføre tilbudet alle skoler har om søkbare midler til egne parsellhager, eventuelt i samarbeid med lokale bønder, for å øke kunnskapen om matproduksjon og økologisk dyrking

- at det skal finnes areal til parsellhager i alle bydeler og legge til rette for bønder som ønsker å tilby utleie av jordstykke til dette
- prøve ut vertikalt innendørs jordbruk
- ha konkurransedyktige og bærekraftige verdikjeder for omsetning og produksjon av lokal mat ved å stimulere til gårdsbutikker, Bondens marked, innkjøpslag og nisjesalg av kortreist mat. Fisk og sjømat vil være en naturlig del av dette.
- bygge opp gastronomibyen Bergen gjennom mer bruk av lokale og kortreiste råvarer
- støtte driften av Lystgården og prosjektet «Bybonden»
- regulere hjortebestanden til et bærekraftig nivå for bl. a. for å redusere antall viltpåkjørsler og skader på jord og skog
- sikre områdene på og rundt Stend vidaregåande skule mot utbygging.
- følge opp dyrevelferdsplanen
- arbeide for giftfri ugressbekjempelse

HELSE OG OMSORG

Eldre og særlig omsorgstrengende

Eldre er en mangfoldig gruppe, de har bare alderen felles og trenger derfor ulike tilbud. Senterpartiet vil at alle skal bo i eget hjem så lenge de kan og vil, og føle trygghet for at de får sykehjems plass når de trenger det. Antall eldre i Bergen vil øke de kommende tiårene. De og deres pårørende skal oppleve å bli møtt med respekt av helsevesenet i Bergen. Den planlagte kapasitetsveksten i sykehjem, hjemmebasert omsorg og dagsentertilbud må følges opp. Det må settes klare kvalitetsmål på tjenestene som innebærer hjelp til rett tid, og at hjelpen i størst mulig grad utføres av de samme personene. Kommunen må sikre attraktive areal til fremtidige sykehjem og omsorgsboliger i alle bydeler, også til sansehager.

Pasienter skrives i dag tidligere enn før ut fra sykehus etter behandling. Pasienter og pårørende skal oppleve overgangen mellom sykehus, hjem og kommunale institusjoner og tjenester som best mulig. Sp mener at primærhelsetjenesten må styrkes, og at koordineringen mellom tjenestene og tjenestenivåene må bli bedre. Spesielt må fastlegedekningen bedres. Tilbudet Byombudet gir må gjøres bedre kjent for pasienter og pårørende.

Hverdagsrehabilitering kan sammen med trygghets- og mestringsteknologi gi tryggere brukere og pårørende. Eldre og pleietrengende må likevel ikke oppleve at dette erstatter tilbudet fagpersonell kan gi.

Mattilbudet kommunen yter skal være skikkelig. Kommunens arbeid med ernæring skal videreutvikles, både for hjemmeboende og på alle kommunens ulike institusjoner. Nye og rehabiliterte sykehjem skal bygges med kjøkken, og avtaler med leverandørene til de øvrige skal kvalitetssikres. Parallelt med kapasitetsvekst er en sikring av kvaliteten på omsorgstjenestene avgjørende.

Sp støtter tillitsreformen som er vedtatt. Det er viktig både for pasientene og de ansatte at «stoppeklokkeomsorgen» er lagt til side.

Sykehjem skal drives av kommunen eller ideelle aktører, og at det skal også satses videre på den kommunale vikarstaben framfor innleide vikarer. Flere ansatte skal gis tilbud om heltidsstilling.

Sykehjem og institusjoner

Senterpartiet vil

- styrke legedekningen på kveldstid og helg, også på korttidsavdelingene
- ha flere spesialiserte og godt bemannede sykehjem for å hindre unødvendige sykehusinnleggelse
- ha forsøk med utvidet grunnbemanning på ett eller flere sykehjem
- at nye sykehjem skal bygges med kafe/kantine som kan benyttes av nærmiljøet
- etablere Spisevenn-tilbudet også på sykehjem
- kvalitetssikre mattilbudet på institusjonene og til hjemmeboende både med hensyn til produksjon, tilberedning og servering
- utvide og videreutvikle tilbudet om musikkterapi, spesielt for demente
- arbeide mot feil bruk av bruk av legemidler og for reduksjon i legemiddelbruken generelt

- styrke de ansattes kompetanse, også på ledernivå
- styrke arbeidet mot sykefravær og for rekruttering av helsepersonell på alle nivå
- ha flere lærlingplasser i helsesektoren
- sette av mer midler til sommerjobb for ungdom ved sykehjemmene
- utvide tilbudet med Omsorg+
- fortsette utbyggingen av teleslynger i resepsjoner og fellesrom i alders- og sykehjem og tilgangen til trådløst internett i institusjonene

Hjemmesykepleie og øvrig tilbud til hjemmeboende

Bergen kommunes mål er at flere eldre bor hjemme lenger. Da må primærhelsetjenesten styrkes og samhandlingen mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten sikres gjennom gode avtaler.

I de kommende årene får vi flere eldre innvandrere. De og deres pårørende skal bli møtt på en god måte av de ansatte i helsevesenet i Bergen. Språkkunnskaper hos helsepersonellet er en forutsetning for sikker helsebehandling og rettssikkerhet.

I møte med hjemmetjenester og andre kommunale tilbud velger en del LHBTI-personer å holde legningen sin skjult i frykt for å bli møtt med fordommer. Senterpartiet mener det er uheldig og mener at alle personer skal møtes med respekt, og at helse og omsorgspersonell skal gis opplæring rundt dette.

Kommunens trygghetssykepleiere bør ved behov tilby hjelp med å søke Husbanken om midler til tilpasning av hjemmene.

Senterpartiet ønsker ikke konkurranseutsetting av tjenestene i pleie og omsorgssektoren.

Senterpartiet vil

- at styrkingen av dagsentertilbudet, spesielt for demente, må fortsette.
- at alle bydeler skal ha eldre- og seniorsentre
- styrke omsorgstønadordningene for pårørende som selv ønsker å ivareta nødvendige omsorgsoppgaver
- utvikle besøksordninger for ensomme eldre i samarbeid med frivillige lag og organisasjoner
- at ordningen "Den kulturelle spaserstokken" skal styrkes
- styrke kompetansen om vold og overgrep mot eldre, også i nære relasjoner
- utvide tilbudet om hverdagsrehabilitering
- styrke tilbudet til de slagrammede
- etablere flere kreftkoordinatorstillinger
- sikre tilstrekkelig tilgang på tolketjenester for døve og fremmedspråklige

Psykisk helsearbeid

All psykisk helsehjelp skal være tilgjengelig i en lavterskeltjeneste. Alle med behov for det, skal få tilgang til et kvalitetssikret tilbud og ventelistene både for behandling, bolig og ettervern må reduseres.

Også primærhelsetjenesten for psykisk syke må bedres og et tilrettelagt oppfølgingstilbud må etableres for personer med rusmiddelavhengighet og/eller psykiske plager og lidelser. Arbeidet mot tabuer rundt psykisk sykdom må støttes.

Senterpartiet vil

- tilsette flere kommunale psykologer
- at det etableres lavterskeltilbud i psykiatrien i alle bydeler, og til alle aldergrupper, både til de med lettere lidelser og de med mer sammensatte diagnoser
- styrke forebyggende arbeid og forbedre behandlingstilbudet innen psykisk helse
- arbeide for at det etableres flere botilbud for mennesker som har psykiske vansker og trenger botrening
- prioritere rekruttering av støtte- og treningskontakter
- styrke ettervernet
- styrke oppfølgingen av pårørende til psykisk syke, særlig barn og utsatte grupper med redusert helse
- videreføre og styrke tilbudet om musikkterapi
- støtte Psykiatricaliansen

Rusomsorg

I rusomsorgen er det også en viktig oppgave å hindre rusavhengighet. Derfor må det rusforebyggende arbeidet styrkes. Dette gjelder også avhengighet skapt gjennom uheldig behandling/medisinering for kroniske lidelser. Omsorgen må styrkes og ettervernet bli en del av behandlingstilbudet.

Senterpartiet vil

- etablere flere Mottaks og oppfølgingscentre (MO-sentre), herunder etablere et senter i sentrum av Bergen. Lavterskeltilbudene må sikres
- ruste opp primærhelsetjenesten for rusmiddelavhengige
- arbeide for å øke det statlige bidraget til rusomsorgen i kommunal og frivillig regi
- styrke Utekontakten, og sikre at den har tilbud i alle bydeler
- forbedre ettervernet og tilbudet om bolig, arbeid, skolegang og nettverksbyggende tiltak
- styrke tilbudet til gravide rusbrukere, deres barn og familier
- videreutvikle «Rusfri Start på Livet»
- evaluere Legemiddelassistert rehabilitering (LAR)-behandlingen med sikte på å forbedre denne
- evaluere driften av sprøyterommet
- styrke kompetansen i det kommunale rusarbeidet, også i skolehelsetjenesten.
- støtte Sammen-Senteret

Noen rusmiddelavhengige har også psykiske plager i varierende grad. Disse må sikres et skikkelig tilbud.

Sosialtjenesten

Sosialtjenesten i Bergen skal yte økonomisk hjelp når ingen andre inntektsmuligheter finnes. Sosialtjenestens bruk av ressurser i Bergen preges av problemstillinger rundt rus, psykiatri og bostedsløshet. Frivillige og ideelle organisasjoner har vist gode resultater innen rusomsorg, arbeidstrening og annen rehabilitering. Langsiktige avtaler med slike må kunne inngås av det offentlige.

Senterpartiet vil

- gi stønad etter sosialtjenesteloven etter en individuell vurdering av behov fremfor å benytte statlige retningslinjer

- bedre tilbudet til brukere med sammensatte oppfølgingsbehov
- holde barnetrygd utenfor beregning av sosialhjelp
- at kapasitet i Jobbsjansen økes
- gi driftshjelp til Matsentralen og tilsvarende tiltak for utdeling av overskuddsmat og basisvarer til behovsgrupper i Bergen
- støtte Frelsesarmeens Velferdssenter

Det generelle helsetilbudet

Senterpartiet vil styrke arbeidet med å fremme god helse i befolkningen, og vi vil forebygge sykdom og utjevne sosiale helseforskjeller. Det trengs en systematisk og langsiktig folkehelsesatsing på tvers av alle sektorer.

Fastlegeordningen må evalueres både nasjonalt og lokalt. Dette for å sikre at flere leger ønsker å bli/forbli fastleger, sikre reell valgfrihet for pasientene og sikre dem tilgang til fastlege ved behov.

Frisklivs- og mestringssenteret må sikres midler og videreutvikles.

Lokalmiljøet er den viktigste arena for folkehelsearbeid, og barnehager og skoler er sentrale i arbeidet med å utvikle holdninger og utjevne sosiale forskjeller. Det må legges til rette for fysisk aktivitet og friluftsliv i nærmiljøet. Svangerskaps- og barselomsorg er en viktig kommunal oppgave. Ansvarer kommunen overtar i 2022 må forberedes godt. Liggetid på fødeavdelingen etter fødsel er planlagt vesentlig forkortet de kommende år. Senterpartiet vil ha rett til minimum 2 døgn liggetid etter fødsel.

Senterpartiet vil

- styrke innsatsen med rekruttering av fastleger og forbedre rammevilkårene deres
- videreutvikle og forbedre tilbudet ved Bergen legevakt og bydelslegevaktene, sammen med fagmiljøene må forsvarlig bemanning sikres
- etablere nærjordmorsentre i bydelene i et samarbeid mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten, alle som ønsker det skal få tilbud om hjemmebesøk av jordmor og helsesykepleier etter fødselen
- styrke helsesykepleiertilbudet med tverrfaglig sammensatte team i tilknytning til helsestasjon
- at tilbudet om Helsestasjon for ungdom i alle bydeler opprettholdes og åpningstidene utvides
- gi et bedre tilbud om rådgivning fra menn i helsesykepleiertjenesten
- utvide ordningen med Jentegrupper og etablere Guttegrupper
- sørge for at barn som er utsatt for overgrep, umiddelbart får nødvendig helsehjelp
- sikre rettssikkerheten for barn som er utsatt for overgrep og videreutvikle helsehjelp- og omsorgstilbudet/barnevernsperspektivet
- støtte opp om frivillige lag og organisasjoner som driver helsefremmende aktiviteter
- kvalitetssikre og styrke støtte- og treningskontakttjenesten
- ha kompetanseheving for ansatte på alle nivå. Det er viktig med oppfølging av nyansatte, også ledere. De språklige kvalifikasjonskravene må følges
- styrke oppfølgingen av barn som pårørende, både i helsetjenesten, psykiatrien og rusomsorgen
- styrke fengselshelsetjenesten med flere stillinger, og peke på kommunens særlige ansvar for oppfølging av personer etter løslatelse
- sikre og utvikle tilbudet om logoped

Tilbudet til personer med utviklingshemming

Personer med utviklingshemming og familiene deres skal oppleve å bli møtt med et godt og helhetlig tilbud gjennom hele livsløpet. Foreldre skal oppleve å bli fulgt opp, og tilbudet om læring, mestring og et skikkelig helse- og omsorgstilbud må være der.

Senterpartiet vil

- at det vedtatte Boligløftet gjennomføres, slik at ventetiden for å få bolig blir avviklet innen 5 år, slik intensjonen i planen er
- at alle får tilbud om tilrettelagt aktivitetstilbud i regi av dagsentertjenesten
- at det rekrutteres personell med tilstrekkelig kompetanse
- at det fokuseres på kostholdsveiledning og fysisk aktivitet, med ansettelse av flere ernæringskonsulenter og treningskontakter
- at antall varig tilrettelagte arbeidsplasser (VTA) i Bergen skal økes. Dette er et statlig ansvar
- motivere vanlige bedrifter til å ha flere med utviklingshemming og andre med funksjonshemming og psykiske tilstander på tiltak eller fast tilsetning
- arbeide for gode og sømløse overganger mellom arbeidsplasser i VTA og kommunale dagsenter
- ta initiativ til et prøveprosjekt med integrerte løsninger mellom dagsenter og VTA-bedrifter, f. eks Nordnes Verksteder eller Signo Dokken AS
- at kommunen fortsatt bruker sin innkjøpsstrategi og følger opp bruk av reserverte og inkluderende kontrakter

Single og aleneboende

Bergens mange aleneboende har høyere levekostnader pr person enn gjennomsnittet, og mange enslige har ikke råd til å skaffe seg en egen bolig.

Senterpartiet vil

- arbeide med å videreutvikle kommunale avgifter på vann, avløp og renovasjon etter forbruk
- at det utarbeides en handlingsplan som kartlegger forholdene og kommer med tiltak for å gjøre situasjonen for aleneboende bedre

OPPVEKST

Senterpartiet mener at familien er den grunnleggende sosiale enheten i samfunnet, og behovet for omsorg, trygghet, ro og nærhet må tilfredsstillers der. Den moderne hverdagen legger et sterkt tidspress på dagens barn og unge. Skal barnehage, skole og skolefritidsordningen (SFO) kombineres med et aktivt liv på fritiden, blir tiden i hjemmet begrenset. Derfor er det avgjørende at vi har et lokalmiljø som gjør livet enklere for innbyggerne. Nærskolen skal ha en sentral plass i dette arbeidet.

Skolen er kjernen i lokalsamfunnet

Senterpartiet ønsker kort vei mellom hjem og skole. Barna skal kunne gå eller sykle til og fra skolen på trygge skoleveier.

Forskning har vist at den beste strategien for å forebygge mobbing er å bedre det generelle skolemiljøet. Lærerne må kjenne elevene godt, det må være rom for sosiale aktiviteter og det å bygge klassen som et kollektivt «vi» der alle er med. For å bidra til oppnå denne effekten er det også viktig at skolene er av moderat størrelse, dette gir også mer fleksibilitet enn store skoler.

På skolen inngår ofte andre voksne enn lærerne som en del av det sosiale miljøarbeidet. Hver skole bør ha sin faste vaktmester, som både kjenner de sosiale forholdene over tid, og bygningsmassen. Også renholderne bør også være lokalt ansatte.

Forventningene til vekst i folketallet er justert ned, men behovet for nærskoler er like stort. Senterpartiet aksepterer derfor ikke nedlegging av skoler og sier nei til administrative sammenslåinger. Vi vil føre en forutsigbar skolepolitikk, der elever, foreldre og skolepersonell skal slippe å leve med usikkerhet rundt nærskolens eksistens eller hvilken skolekrets de tilhører. Vedtatt skolebruksplan skal følges i hele perioden den er vedtatt for. Skolenedleggelse som ikke er hjemlet i planen, skal ikke kunne gjennomføres i perioden.

Senterpartiet vil

- styrke vedlikeholdet av skolebygninger og få godkjent inneklime på alle skoler i løpet av kommende periode
- sørge for at skolenes elevtall ikke øker utover den kapasitetsgrensen Bergen kommune selv har satt
- sikre midler til svømmehaller i alle bydeler slik at alle barn kan få fullverdig svømmeopplæring
- sørge for at Bergens nye vaktmesterordning senker terskelen for å gjennomføre mindre vedlikeholdsoppgaver, og at skjema- og rapporteringskrav holdes på et minimum
- at alle skoler skal ha varierte og gode uteareal som stimulerer til fysisk aktivitet i og utenfor skoletiden
- at alle elever skal ha til sammen en times fysisk aktivitet i løpet av skoledagen i tråd med Stortingets vedtak.
- sikre et tilbud til alle elever gjennom Svøm Bergen
- styrke ressursene til inspeksjoner og legge til rette for fysisk aktivitet, også i friminuttene
- stimulere til relasjonsskapende aktiviteter i en mobilfri skolehverdag

- legge til rette for at lag og kulturorganisasjoner kan bidra i kroppsøvings- og musikkundervisningen
- innføre leksehjelp i regi av frivillige i samarbeid med skolen i 1. - 4. trinn
- styrke skolehelsetjenesten og PPT slik at disse også videreutvikles til å bli et reelt forebyggende tilbud
- styrke tiltakene mot mobbing i skolen, hovedsakelig gjennom forskningsbasert kunnskap om klasseledelse og sosiale aktiviteter
- gjøre ordningen med Byombudet bedre kjent for elever og foreldre
- styrke samarbeidet skole-hjem gjennom å påse at alle skolene har velfungerende FAU
- gjeninnføre ordningen med skolefrukt på linje med tilbudet i 2013, med en statlig andel
- at det innføres en nasjonalt finansiert skolematornning
- gjeninnføre ordningen med kjentmann på alle ungdomsskoler, og legge til rette for at rusforebygging både er en del av det miljøskapende og det faglige arbeidet
- ansette flere miljøterapeuter

Læringsmiljø, pedagogikk og innhold i skolen

Skolen har i mange år erfart store forandringer, både med tanke på organisering og innhold. Trygghet og forutsigbarhet er viktige forutsetninger for læring. Elevenes skolehverdag må organiseres med tanke på dette. Senterpartiet vil arbeide for en styrking av lærerens rolle. Læreren bør få jobbe mer med elevrettet arbeid, spesielt tid til direkte elevkontakt og oppfølging i klassen, og mindre med administrative oppgaver. Senterpartiet er bekymret for det stadig voksende byråkratiet i skolen

Skolen bør i størst mulig grad være lydhør for innspill fra barnas foresatte. De foresatte skal gis bedre innsyn i barnas skolehverdag, også når det gjelder digitale læreverktøy.

For at unge skal forstå påvirkningsmulighetene de har i et demokrati, er det viktig at også elevenes stemmer så langt mulig blir hørt og vektlagt.

Senterpartiet ønsker å jobbe for en åpen skole som kommuniserer aktivt med omgivelsene rundt seg. Lokalsamfunnet kan brukes som ressurs, både i undervisningen og i tiden etter skoleslutt.

Senterpartiet vil fjerne praksisen med offentliggjøring av testresultater da de ikke stimulerer til bedre læring. Vi vil ikke innføre flere elevtester enn det er krav om nasjonalt.

Senterpartiet vil

- øke antallet lærere i bergensskolen, og sikre at lærere har fagkompetanse i fag de underviser i
- sikre etterutdanningstilbud til lærerne, også i praktisk-estetiske fag
- arbeide for å redusere elevtallet i hver gruppe for å gi rom for mer variert undervisning og tettere oppfølging av hver enkelt elev
- styrke skolebibliotekstjenesten og videreutvikle samarbeidet mellom skolebibliotek og offentlige bibliotek i bydelene
- sørge for et bredere utvalg av nynorsk litteratur på skolebibliotekene, særlig på ungdomstrinnet
- at det legges bedre til rette for å opprette språklige parallelklasser, f. eks. med å bistå foreldre som ønsker og samtykker til kontakt med andre foreldre

- at nynorskelever så langt som råd er få gå i egen gruppe i alle fag, fra 1. til 10. klasse i de språkdelt skolene i Bergen. Retten skal gjeld for grupper over fem elever.
- tilrettelegge for flere praktiske valgfag
- videreføre tilbudet om søkbare midler som alle skoler har til skolehager
- beholde lekser som et nødvendig pedagogisk virkemiddel, og for å videreføre en tett kontakt hjem-skole
- evaluere bruken av baseskoler

Skolefritidsordningen

Skolefritidsordningen i Bergen skal tilby elevene læring gjennom vennskap, lek og utvikling av sosial kompetanse. SFO må ha faste organiserte aktiviteter der fysisk aktivitet og kultur blir vektlagt.

Samarbeidet med Hordaland Idrettskrets om AktiVane i bergensskolen videreføres.

Det må settes av midler til kunst og kulturaktiviteter som skolene kan søke om. Frivillige lag og organisasjoner må også kunne søke om midler for å kunne gi tilbud om kunst- og kulturaktiviteter i SFO, enten som tidsbegrensede eller faste tilbud.

SFO skal hver dag servere et enkelt måltid til kostpris.

Kompetansekravene ved nyttilsetninger skal økes; for avdelingsleder fortrinnsvis høyskoleutdanning, for gruppeledere fortrinnsvis fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget. Daglig leder for SFO uten høyskoleutdanning bør gis mulighet til å ta dette innen 10 år. Vi vil øke andelen fagarbeidere.

Barnehage

Senterpartiet vil ha barnehager som i størst mulig grad ligger i nærheten av bostedet til barna. Barnehagene skal kunne dra nytte av ressursene til skoler, kulturinstitusjoner og aldersinstitusjoner i nærmiljøet. Kommunens barnehagetilbud bør inneholde både små og noe større barnehager. Senterpartiet ønsker ikke flere store basebarnehager.

For å sikre tilbudet om nærbarnehage i sentrum, kan en gi dispensasjon fra kravet om areal, forutsatt at en kan gjøre bruk av andre friluftareal i nærområdet.

Senterpartiet ønsker ikke vesentlig lengre åpningstider i barnehagene. Eventuell utviding av åpningstiden skal ikke medføre at barn blir flere timer i barnehagen per dag.

Vi ønsker bedre kjønnsbalanse blant ansatte i barnehagene

Senterpartiet vil

- gi alle som søker, tilbud om barnehageplass i eget nærmiljø
- innføre to barnehageopptak i året som del av en statlig ordning
- ha større voksentetthet i barnehagene. Vi vil ha brukervennlige barnehager med plasskategorier som passer den enkelte families behov
- sikre rekruttering av barnehagelærere og god etterutdanning
- arbeide for økonomisk forutsigbarhet for barnehagene gjennom den kommunale tilskuddsordningen
- at nye barnehager bygges i kommunal regi eller av ideelle aktører

- kreve at utbygging av nye barnehager ikke skjer i eksisterende grønt- og friluftsområder
- barnehagene kan likevel med fordel plasseres i nær tilknytning til disse
- sikre språkstimulering både i nynorsk og bokmål i alle barnehager, f. eks ved kjøp av bøker på begge målformer og bevisst språkbruk i administrasjonen
- at ordningen med Åpne barnehager skal fortsette
- at midler bevilget til barnehageformål blir brukt til dette, og ikke til utbytte for private eiere

Barnevern

Et godt fungerende barnevern bygger på gode forebyggende tiltak i barn og unges nærmiljø.

Barnehager og skoler kan bidra til å kartlegge barn i risikogruppen, og må sammen med andre etater samarbeide med foreldre og barnevern til beste for barnet.

Senterpartiet vil

- styrke det tverretatlige samarbeidet i bydelene slik at barn og unge i risikosonen oppdages og følges opp
- redusere innslaget av private drift av barnevernstiltak og øke andelen kommunale og ideelle drivere
- at det bevilges nok penger slik at SLT (Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak) også knyttes opp mot barnevernet
- øke andelen barn som får hjelp i hjem og nærmiljø, og at søsken må få være sammen i fosterhjem, men samtidig prioritere omsorg i fosterhjem framfor institusjonsopphold
- gi Oppsøkende avdeling og Barnevernsvakten tilstrekkelige ressurser
- avslutte bruken av konkurranseutsetting og anbud i barnevernssektoren. Private ideelle aktører er et viktig supplement og må sikres langsiktige avtaler med det offentlige.

KULTUR

Bergenserne bruker stadig større del av tiden sin på kulturopplevelser. Kulturen og frivilligheten er limet i samfunnet og fører til entusiasme og skapertrang. Kulturen har en egenverdi og skal øke livskvaliteten til den enkelte, forbedre folks psykiske helse og bidra til å forebygge kriminalitet.

Bergen er og skal være en kulturby. Byen har et rikt og særpreget kulturliv der innbyggerne både opplever og deltar i tradisjonelle og nyskapende kulturaktiviteter. Senterpartiet vil sikre de ulike kulturinstitusjonene en økonomi som gjør dette mulig. Bergens mange frivillige organisasjoner skaper et rikt kultur- og idrettsliv, og legger grunnlaget for utvikling av gode nærmiljøer med meningsfulle aktiviteter. Også de eldre er en uvurderlig ressurs for det frivillige samfunnet. Senterpartiet vil støtte og stimulere kulturlivet i Bergen på en måte som styrker byens unike og særpregede kultur og dets mange rike tradisjoner.

Senterpartiet vil

- gi flere plass i den kommunale kulturskolen og lage ordninger og tilbud slik at de når alle bydelene og de enkelte skolene
- styrke og utvikle bibliotekene som møteplasser i alle bydelene
- utvide åpningstidene i bibliotekene, også til «Meråpent» som betyr utvidet tilgang
- videreutvikle rabattordningen «kulturkort» for ungdom og studenter
- videreutvikle kommunens aktivitetskort, som Bergen Senterparti tok initiativet til
- ha flere aktivitørstillinger og utvidet ordningen “Den kulturelle Spaserstokken”
- styrke kulturhus drevet av frivillige organisasjoner, sikre øvingslokaler til de som trenger det og gi driftsstøtte til scener og kulturhus som er åpne for amatørkulturen
- styrke nynorskens posisjon i Bergen – og støtte nynorskens hus i tilknytning til Det Vestnorske Teateret
- øke tilskuddet til frivillige lag og organisasjoner, og da spesielt foreninger drevet av og for ungdom
- sikre møteplasser for personer i alle aldre i bydelene
- sikre lavterskeltilbud for å styrke inkludering i områder med høy andel av innvandrerungdom
- sikre frivillige lag og organisasjoner bedre medvirkning i kommunens demokratiske prosesser, blant annet som høringsinstanser
- tilrettelegge alle kulturinstitusjoner for funksjonshemmede ved å gjøre dem universelt utformet
- øke støtten og bidra til å sikre at alle byens bukorps har egnede aktivitetslokaler i eget nærmiljø
- at lag og organisasjoner skal ha god tilgang til å presentere seg på steder der det ikke er andre naturlige offentlige møtesteder f. eks. kjøpesentra
- at kommunen skal bidra til at ungdom i frivillige lag og organisasjoner får økt kunnskap om ledelse og økonomiforvaltning
- tilrettelegge flere områder for gatekunst
- støtte Regnbuedagene
- sette krav om alkoholfrie soner på kulturarenaer slik at unge ikke blir utestengt fra viktige kulturtilbud
- etablere byarena for større kultur- og idrettsarrangement. Vi vil ta stilling til ulike løsninger når disse er ferdig utredet og er åpne for samarbeid med private aktører

- arbeide for å sikre dagens statlige kulturinstitusjoner i Bergen (som f.eks. DNS) likeverdige vilkår med tilsvarende institusjoner i Oslo, også om de flyttes til fylkeskommunal forvaltning.

Kulturminnevern

Bergen er en by med kulturminner av betydelig historisk verdi, både av internasjonal, nasjonal, regional og lokal verdi. Senterpartiet er opptatt av å bevare og ta vare på byens kulturminner slik at også fremtidige generasjoner kan få glede av dem. Kunnskap om byens rike bygningshistorie og landskap er en forutsetning for at innbyggerne vil ivareta byens kvaliteter i framtiden. Gamle kulturlandskap med eldre bygninger er i seg selv kulturminner som skal bevares mot utbygging. Kommunen må samarbeide med frivillige organisasjoner for å synliggjøre verdien av å vedlikeholde byens kulturminner.

Senterpartiet vil

- støtte historielag som gjør et viktig arbeid med kulturminner
- opprettholde Byantikvaren, og sørge for tilstrekkelig kompetanse og ressurser til kulturminnearbeid i bydelene
- at Bryggen skal gjøres bilfri gjennom en tunnelløsning. Valg av løsning må utredes nærmere.
- legge til rette for bedre samarbeid mellom byantikvar, museer og frivillige organisasjoner
- gjøre den gamle brannstasjonen om til brannmuseum
- arbeide for etablering av fellesnaust for klinkbygde tradisjonsbåter
- utrede en egnet bruk av gamle Bergen kretsfengsel som ivaretar vernehensynene
- gi tilstrekkelig kommunal støtte til organisasjoner som forvalter krigshistoriske kulturminner, blant annet Gestapomuseet, Tellevik Kystfort og Espeland fangeleir

Idrett

Senterpartiet vil styrke vilkårene for arbeidet med idrett og fysiske aktiviteter. Det er naturlig å se kultur, skolestruktur og idrettsanlegg i sammenheng. Senterpartiet vil gi flest mulig tilgang til varierte fysiske aktiviteter i eget nærmiljø. Vi tror på god tilgjengelighet og lavest mulig egenbetaling. Sunn toppidrett og masseidrett bør kunne utvikles side om side.

Senterpartiet vil

- prioritere barne- og ungdomsidretten
- gi ekstra støtte til de som driver idrett for funksjonshemmede. Idrettsanlegg må sikres universell utforming
- bygge flere ballbinger og idrettsanlegg, som også inneholder tilbud for uorganiserte
- la kommunale idrettsanlegg være gratis for frivillige lag og organisasjoner
- ha tilgjengelig vaktmestertjeneste i idrettsanleggesens åpningstid
- at kommunens kartlegging av vedlikeholdsbehov må fullføres. Nødvendig vedlikehold må sikres gjennomført innen akseptabel tid
- sikre et godt tilbud om basseng i alle bydeler, også i forbindelse med ombygging av skoler
- sikre et tilbud til alle elever gjennom Svøm Bergen
- utvide Fysak-tilbudet til flere bydeler
- at kunstgressbaner kun må etableres og vedlikeholdes med miljøvennlige materialer
- I samarbeid med Hordaland skikrets og idrettslagene videreutvikle ski- og løypenettet på Totland, Frotveit og Fløyen/Skomakerdiket, og planlegge ski- og skiskytteranleggene også for sommerbruk

- gi uformelle tilbud til ungdom som slutter med organisert idrett i 13-årsalderen
- støtte opp om et inkluderende friluftsliv, bl.a. i samarbeid med Turlaget
- bygge ut skøyteanlegget på Slåtthaug til å bli et innendørsanlegg. Vi vil også jobbe for at neste nasjonalanlegg for lengdeløp på skøyter legges til Bergen, gjerne som en del av Slåtthauganlegget
- styrke det kommunale utstyrlageret for utlån av gratis idrettsutstyr
- ha et sterkt fokus på antidopingarbeid

Friluftsliv og rekreasjon

Som storby i utvikling bør Bergens overordnede arealpolitikk innebære at viktige natur- og friluftsområder blir sikret for framtiden. Disse områdene må ligge nær bebyggelsen og være lett tilgjengelige for alle brukergrupper. Ferdsel i natur- og grøntområder er viktig for helse, trivsel og livskvalitet. Kommunen må i samarbeid med grunneierne legge til rette for økt friluftsliv.

Senterpartiet vil

- sikre byfjellene og andre viktige rekreasjons-, landbruks- og friluftsområder mot utbygging
- Hordnesskogen og Åstveitskogen må sikres samme vern som byfjellene har. Dette må gjelde også for andre viktige friluftsliv- og turområder
- skilte, etablere adkomstveier og parkeringsplasser ved inngangen til flere turområder
- øke vedlikeholdet av parker og turveier og øke antallet benker i populære områder
- bedre tilgjengeligheten til friluftsområder også for rullestol- og rullatorbrukere
- sørge for at barn har akebakker, lekeplasser og naturopplevelser i nærmiljøet og rundt skolene
- styrke Bergen og Omlands friluftsråd med hensyn til drift og innkjøp av bynære friområder og badeplasser
- samarbeide med private grunneiere slik at private skogsveier også kan brukes som turveier
- tilrettelegge for allmenn bruk av strandsonen og hindre «privatisering» av strandsonen.
- etablere bedre ordninger for jevnlig skogrydding langs etablerte stier og for ekstraordinær rydding av trær/rotvelter etter ekstremvær
- fortsette arbeidet med merking av turstier

Tro og livssyn

Den norske kirke er en viktig norm- og kulturbærer. Den er også en viktig kulturprodusent. Kirken representerer, sammen med andre tros- og livssynssamfunn, byggende krefter gjennom barne- og ungdomsarbeid og diakonalt arbeid, og bidrar til en positiv utvikling i lokalmiljøet.

Senterpartiet vil sikre Den norske kirke og de øvrige tros- og livssynssamfunnene gode og forutsigbare rammevilkår. Tros- og livssynsorganisasjoner må sikres gode lokaliteter for sitt arbeid blant barn og unge.

Senterpartiet vil

- styrke vedlikeholdet av kirkebyggene i byen, og da særlig byens middelalderkirker
- jobbe for å styrke den statlige støtten til vedlikehold av byens middelalderkirker
- tilrettelegge gravplasser og nøytrale seremonirom, slik at også medlemmer av andre tros- og livssynssamfunn kan benytte dem
- ansette flere frivillighetskoordinatorer/diakoner i menighetene
- få fortgang i arbeidet med å tilrettelegge flere minnelunder

TRYGGHET FOR INNBYGGERNE

Bergen skal være en trygg by og ha gode lokalmiljø hvor barn og unge har en trivelig oppvekst. Senterpartiet vil bekjempe vold og annen kriminalitet gjennom et samarbeid mellom myndigheter, frivillige lag og organisasjoner og ved en bevisstgjøring om felles ansvar for lokalsamfunnet. Kommunen har et særlig ansvar som pådriver i det forebyggende arbeidet.

Forebyggende arbeid

Bergen kommune er forpliktet til å sette i verk tiltak for å forebygge og redusere vold, skader og ulykker blant innbyggerne. Mye av volden skjer i sentrum og blir utført av personer i rus. Kommunen må derfor ha en restriktiv skjenkepolitikk. I bydelene skal skjenkeløyve ikke gis i typiske boligområder og i utgangspunktet bare til spisesteder. Overtredelse av alkoholloven, som skjenking til mindreårig, eller til overstadig beruset, skal føre til automatisk midlertidig tap av skjenkeløyve. Senterpartiet ønsker hyppige kontroller.

Senterpartiet vil

- etablere trygge møtesteder for barn og unge i bydelene i både kommunal og privat regi
- styrke samarbeidet med Kirkens bymisjon, Frelsesarmeen, Røde Kors, Blå Kors, Natteravnene m.fl.
- opprette et forpliktende samarbeid mellom kommune, politi, taxinæring, kollektivselskap og utelivsnæring når det gjelder kampen mot gatevold
- ha mer synlig politi i gatene og styrke samhandlingen mellom politiet og helsevesenet gjennom en mer aktiv tjeneste ute i rusmiljøet
- følge opp kommunens handlingsplan – Et liv i frihet – Plan mot menneskehandel 2019-2023
- innføre styrket videoovervåkning i sentrum
- vurdere innføring av kommunalt forbud mot tiggings

Trygge og trivelige lokalmiljø

Senterpartiet ser på lokalsamfunnet som en bærebjelke i samfunnet. Rene og trivelige utemiljø og velholdte byrom er trivselsfremmende i seg selv, men også trygghetsskapende, og bygger opp under forståelsen av at miljøet og omgivelsene må behandles med respekt.

Senterpartiet vil

- øke vedlikeholdet i parker, grønne lunger, skoler og kommunale bygninger og vi ønsker plante flere trær
- sammen med næringsdrivende sikre et bedre renhold og mindre forsøpling i byen
- oppgradere byrommene og øke bevilgningene til beplantning og forskjønning. Bie- og insektsvennlige planter skal prioriteres.
- etablere en fondsordning, der innbyggere kan søke om penger til drift og vedlikehold av friområder i egne nærmiljø.
- videreføre ordningen med bosspoliti («Ren Bergen»)
- øke samarbeidet med frivillige organisasjoner når det gjelder bossplukking
- ha en aktiv vedlikeholdsplan for byens friområder
- overholde regelverket om luft og støyforurensing

- ikke reklamefinansiere kollektivtrafikk, busstur, toalett og andre bymøbler og arbeide mot visuell forsøpling av byrommene
- gi uterom, allmenninger, gater og parker universell utforming
- sikre at lekeplasser får minimum ett lekeapparat som er universelt utformet

Trafikksikring

Bergen skal være en trygg by å bevege seg i både for gående, syklende og mennesker med funksjonshemming. Senterpartiet vil bygge separate gang- og sykkelveier. Vedlikeholdet må styrkes.

Senterpartiet vil

- gjennomføre tiltakene som foreslås i Trafikksikkerhetsplanen for Bergen
- følge opp Aksjon skolestart slik at barna kan ferdes trygt og følge opp vedtatt plan om hjertesoner rundt skolene
- sørge for bedre sikring av gangfelt som ligger i 60 km/t-soner, da disse ifølge Trafikksikkerhetsplanen gir falsk trygghetsfølelse og øker risiko for ulykker

EN GRØNNERE BY

Senterpartiet vil at Bergens rike natur skal forvaltes med respekt. Hensynet til natur og miljø må overordnes andre og mer kortsiktige hensyn. Utviklingen må snus i en miljøvennlig retning. De mange initiativ som enkeltpersoner og lokalmiljø driver frem på miljø- og energiområdet må gis bedre rammevilkår. Kommunen har også selv et ansvar. Det grønne skiftet skal understøttes med kommunale midler. Kommunens Klima- og miljøfond skal økes og brukes aktivt.

Bærekraftig utvikling fordrer økt bevissthet om hvordan vi bevarer landskap- og biomangfold i naturmiljøet vårt. Prioriterte arter og naturtyper må skjermes. Kulturlandskap har høyt innhold av rødlistede arter og biomangfold, og skal vernes mot utbygging. Spredning av fremmede arter skal begrenses.

Tiltak for bedre byluft

Luftkvaliteten i Bergen er dårlig på kalde dager med lite vind. Utslipp fra vegtrafikken utgjør ca. $\frac{2}{3}$ av utslippene, og trafikkregulerende tiltak vil derfor ha god effekt mot luftforurensning. Tiltak mot utslipp fra skip, industri og vedfyring må også prioriteres

Senterpartiet vil

- arbeide for en kraftig bedring av dagens kollektivtilbud
- prioritere bygging av innfartsparkering i bydelene, primært utenfor ytre bomring, nær kollektivtraseene, kombinert med restriktiv parkeringspolitikk i sentrum og nærliggende bydeler
- at det ved overskridelser av faregrenser for trygg luftkvalitet, skal innføres de bilreducerende tiltak som det til enhver tid er lovhjemmel for
- fortsatt tilrettelegge for en større andel elbiler
- videreføre tilskuddsordning for utskiftning av gamle vedovner
- være pådriver for videre utbygging av landstrøm til skipene som ligger til kai i Bergen havn
- innføre en miljødifferensiert havneavgift

Avfall, gjenvinning og energibruk

Senterparti vil ha et livsløpfokus på offentlige anskaffelser og byggeprosjekter. Avfall skal minimeres og gjenbruk maksimeres. Holdbare materialer som kan gjenbrukes skal foretrekkes fremfor nye byggematerialer i størst mulig grad. Kommunen må legge til rette for økt produksjon av fornybar energi.

Senterpartiet vil

- ha livsløpfokus på kommunale anskaffelser og byggeprosjekt
- øke bruken av holdbare, giftfrie og gjenbrukbare byggematerialer i byggprosjekt, og bygge mer i tre
- montere solcellepanel på egnede offentlige bygg og stimulere til det samme for private
- gjøre Bergen til foregangskommune i bygging av plusshus, og for øvrig sette strenge energikrav for oppføring av nye næringsbygg
- øke andelen kildesortert avfall og redusere avfall ved riktig valg av materialer og produkter
- arbeide for redusert matsvinn i egne institusjoner og bygg og i samfunnet ellers
- inkludere et visst antall leveringer av privat avfall til BIR sine mottak i renovasjonsavgiften
- fortsette utbyggingen av bossug-nettet

- hindre at plast og annet farlig avfall ender i havet og naturen ellers
- satse mer på bioenergi og geovarme
- bygge desentraliserte biogassanlegg for matavfall og kloakkslam
- rydde opp i forurenset jord og vassdrag
- redusere bruken av vegsalt

Vassdrag og kystfarvann

Forurensningskilder må elimineres eller begrenses. Bergen Senterparti vil arbeide for fjerning av forurensning fra gamle utslipp og tilbakeføring av vassdrag og kystfarvann til god miljøtilstand. Fisken gyter ikke i elver som ligger i rør.

Senterpartiet vil

- prioritere midler til bedre forvaltning av vassdrag og kystfarvann
- at det på ny trygt skal kunne fanges og spises fisk fra alle vassdrag og kystfarvann
- gradvis føre flest mulig elver og bekker som er lagt i rør tilbake til opphavlig standard og igjen gjøre de egnet som gyteelver for ørret
- fjerne forurensingene fra gamle utslipp slik at kystfarvannene rundt Bergen kan være fiskeområde fritatt for kostholdsrestriksjoner
- begrense vannskuterbruken i konfliktområder
- støtte Bergen Elveforum
- nei til utfylling i Arnavågen og ytterligere utfylling i Store Lungegårdsvann

Jordvern

Arealet det er mulig å dyrke mat på i Bergen og omegn er under et sterkt utbyggingspress i dag. Senterpartiet mener derfor at jordvernet i kommunen må styrkes vesentlig og være overordnet i all framtidig arealforvaltning. Vi vil ta vare på kommende generasjoners matforsyning og livsgrunnlag. Om ikke vi snur utviklingen, svekker vi den lokale matvareberedskapen. Jordbruksareal som må sikres for matproduksjon ,skal, i tillegg til LNF-status avsettes med «hensynssone landbruk».

Jordbruksarealer, vassdrag og kystfarvann må skjermes mot utbygging. Der dyrket matjord må vike for utbygging, må den flyttes. Jord som fjernes, må være permanent tilgjengelig, i god stand og egnet for nytt jordbruksformål. Der spesielle plantearter blir rammet, må utbygger sørge for at de blir tatt vare på. All omdisponering må rapporteres om i kommunale sakspapir.

Senterpartiet vil

- stramme vesentlig inn på omdisponering av dyrket og dyrkbar jord ved alle former for utbygging, slik at jordvernens hensynet får forrang
- sikre dyrkbart areal som ikke er i bruk til matproduksjon til produksjon av klimavennlig biodrivstoff
- verne kulturlandskapet som identitetsskaper og rekreasjonsområde

BYUTVIKLING FOR EN GLAD OG FUNGERENDE BY

Arealbruk og byggesaker

Bergen er som Norges lille storby avhengig av en god byutvikling. Den viktigste utfordringen er å bevare og fornye samtidig, og legge til rette for de behov innbyggerne og næringslivet har på mellomlang sikt.

Senterpartiet er opptatt av at natur-, kulturlandskaps- og grøntområder skal bevares for bruk mens ny utbygging hovedsakelig skal skje ved fortetting av allerede etablerte utbyggingsområder. Vi vil bruke ressurser på å utvikle bydelene som sentrumsområder og knutepunkter. De siste ti årene har byutviklingen i Bergen hatt sine ytterpunkter mellom frislipp for ny utbygging og full stans i påvente av ny kommuneplan, tre år senere enn planlagt. Senterpartiet vil komme bort fra disse ytterpunktene og skape en forutsigbar og sunn byutvikling.

Byutviklingen må utnytte de naturgitte sjøveier rundt Bergenshalvøya. Fortetting av allerede bebygde strandsone vil gjøre sjøveien mer attraktiv som transportåre. Dermed kan sjøveiene rundt Bergen avlaste det sterkt belastede veinettet i kommunen. Fortetting av områder i indre Laksevåg og Sandviken må ses i sammenheng med økt bruk av sjøveien som transportåre når dette er mest miljøvennlig.

Senterpartiet ønsker å flytte godsterminalen ut av sentrum når det foreligger et godt alternativ. Alternativene Hordnesskogen og Unneland er som landbruks- og naturområder uaktuelle. Alternativer som fjellhall eller Endelausmarka i Os bør utredes.

Senterpartiet mener at saksbehandlingstider i plan- og byggesaker bør reduseres, herunder tidsforbruk i byrådsavdelingen. Vi vil sette inn tiltak for å sikre at fristene etter lov og forskrift overholdes. Vi vil utrede en ordning der behandlingsgebyr reduseres eller bortfaller dersom saksbehandlingstiden overstiger lovens krav av årsaker kommunen har kontroll over.

Plan- og bygningsetaten må tilføres mer ressurser, effektiviseres og standardiseres. Etaten skal benytte møter med søkerne i større grad, for å unngå unødvendig ressursbruk. Innbyggermedvirkning skal styrkes ved innføring av rullerende områdeplanlegging.

Senterpartiet vil

- at det må bli lettere å få kontakt og møte med etaten, og saken bør ha én kontaktperson
- at byrådsbehandlingen av plan- og byggesaker også skal omfattes av saksbehandlingsfristene, så lenge byparlamentarismen består
- vektlegge områdeplanlegging for helhetlig byutvikling. La kommuneplanens arealdel være førende, men gi rom for dispensasjoner der denne strider mot politiske mål så lenge den gjelder fram til neste rullering
- legge opp byutviklingen med gode forhold for gående og syklende (bygg for bevegelse)
- begrense den bilbaserte kjøpesenter- og byutviklingen
- være restriktiv med hensyn til bilbruk i byen, men samtidig gi rabatt ved rask betaling av parkeringsgebyr
- legge til rette for bildeleordninger og øke antall steder med hurtiglading for elbil samt hydrogenfyllestasjoner

- stille krav om god boligutforming i fortettingsprosjekter
- sikre alle boligområder kort veg til grønne arealer, lekeplasser og friområder
- sikre alle nye boligområder gode møteplasser og fellesareal på bakkeplan
- sette trafiksikringskrav ved planlegging av nye boligområder, og sørge for at disse planlegges med tanke på gode kollektivtilbud
- legge premisser for valg av miljøvennlig energibruk i alle nye boligfelt ved aktiv bruk av utbyggingsavtaler
- gjøre det mulig å søke om underskuddsgaranti for utarbeiding av private reguleringsplaner i vedtatte fortettingsområder
- ha en restriktiv holdning til høyhus i Bergen
- i tillegg til å vektlegge barn og unges interesser i byplanleggingen, også ivaretar eldres interesser
- ta hensyn til antikvariske verdier ved byutvikling og byfornyning, bl. a. ved å vektlegge Riksantikvarens og fylkeskonservatorens syn
- utarbeide en samlet plan for området rundt Store Lungegårdsvann
- evaluere ordningen med Rådet for byforming og arkitektur

Sosial boligbygging

I Bergen er det behov for økt kommunal boligbygging, oppfølging av vanskeligstilte som bor i egen bolig og opprustning av nærmiljøene. Senterpartiet mener at boligbyggelagene fortsatt må ha en rolle i den sosiale boligbyggingen, noe som var grunntanken da disse ble etablert.

Senterpartiet vil

- utarbeide et byomfattende program for bygging av ikke-kommersielle utleieboliger, lavinnskuddsboliger, studentboliger og små eierboliger. Disse skal være organisert gjennom kommunale eller private stiftelser eller som lavinnskuddsboliger i borettslag
- øke andel kommunale utleieboliger i bydeler med få slike boliger. Bygge flere kommunale utleieboliger for barnefamilier
- arbeide for en markert reduksjon i antall bostedsløse gjennom flere kommunale boliger og aktiv bruk av kommunale garantier overfor private utleiere
- følge opp «Boligløftet» som skal forsere arbeidet med boliger for psykisk utviklingshemmede og for personer med psykiske lidelser
- øke antallet boliger for nyankomne asylsøkere, flyktninger og andre som har behov for boliger

Teknisk sektor

Kommunen har en stor utfordring med å ta igjen etterslepet på vedlikehold av eiendommer, veier, vannanlegg og gateløp.

Senterpartiet vil

- videreføre den høye kvaliteten på vannforsyningen og ytterligere forbedre den
- prioritere utskifting av gamle vannledninger og avløpsledninger for å hindre lekkasje og oversvømmelser
- bruke vegetasjon som flomforebyggende tiltak
- få til en forbedring av badevannskvaliteten gjennom overvåkning og rensing

- sikre en god kommunal kriseberedskap
- sørge for at Bergen Brannvesen skal ha midler til å holde et høyt beredskapsnivå
- stimulere til samarbeid på tvers av etatene, og sørge for at alt arbeid blir gjort samtidig når det gjøres gravearbeid i Bergen ("Graveklubben")
- gjennomføre årlige vedlikeholdsprogram for kommunale bygg og anlegg som svarer til slitasjen
- vurdere omorganisering av VA-etaten slik at driftsoppgavene kommer i fokus og investeringene kontrolleres
- beholde BIR (Bergensområdets Interkommunale Renovasjonsselskap) som et heleid interkommunalt selskap
- si nei til utflytting av aktivitet ved Bergen havn

BEREDSKAPSBYEN BERGEN

Høsten 2018 sendte DSB (Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap) ut et skriv vedrørende «Råd om egenberedskap» til alle norske husstander. Tanken på at vi en dag skal stå i en situasjon hvor grunnleggende samfunnsfunksjoner er satt ut av spill, er for mange fremmed. Dette kan være alt fra ekstremvær til voldelige hendelser med masseskader. Uansett bør vi være beredt på slike kritiske scenarier. Beredskapstanken må også integreres i folkehelsebegrepet. Senterpartiet ønsker å ha et særskilt fokus på beredskap i bystyreperioden.

Generelle beredskapstiltak

For å ivareta sikkerheten til byens innbyggere og tilreisende vil Senterpartiet

- sikre byens drikkevann mot mulig forurensning
- få kartlagt forholdene i kommunens tilfluktsrom og se til at de vedlikeholdes
- sikre beredskapen mot ekstremvær, oversvømmelser, flom og ras
- at sikkerhetstiltakene er gode ved folkerike arrangement, (17. mai, Torgdager, Regnbuedagene, Tall Ships races o.l.), spesielt på de åpne områdene i bykjernen
- øke beredskapen mot pandemier
- vurdere økonomisk støtte til privatpersoner og borettslag som ønsker å dyrke egen mat
- ha et tettere samarbeid mellom Forsvaret, helsevesenet, Sivilforsvaret, Politiet og Bergen kommune
- ha en kortere frekvens mellom beredskapsøvelsene mellom de nevnte, og sammen med omegnskommunene

SAMFERDSEL

Gode og velfungerende lokalsamfunn forutsetter kort og trygg vei mellom hjem, skole og lokale servicefunksjoner. Byen skal først og fremst være utformet for folk, fremfor for privatbilen. Fremtidig transportvekst i Bergen må skje først og fremst ved kollektive transportløsninger og ved sykkel og gange.. Senterpartiet ønsker en desentralisert nærings- og bosetningsstruktur. Dette forutsetter gode kollektivtilbud i alle deler av kommunen og til nabokommunene våre.

Kollektivtrafikken

Samferdselspolitiske saker skal løses i felles forståelse mellom Bergen, nærliggende kommuner og fylkeskommune. Miljøvennlige løsninger skal prioriteres sterkt. Vi ønsker ikke en utbygging av en rullebane nr. to på Flesland.

Senterpartiet vil

- sikre gode kollektivløsninger til alle byens bydeler
- ha flere bussavganger og bedre informasjon om busstilbudet, også i utkantene av Bergen
- sørge for at stoppestedene har buskur som er oppgraderte og godt vedlikeholdte
- rydde snarveier til kollektivstopp, gjerne ved hjelp av frivillige lag og organisasjoner
- bedre fremkommeligheten for bussene. Egne felt, prioritering i lyskryss, utforming av rundkjøringer og egne kollektivfelt må vurderes
- ha en slutt på nedleggingen av busslommene
- ikke bygge bybanen over Bryggen
- at Bryggen skal gjøres bilfri gjennom en tunnelløsning. Valg av løsning må utredes nærmere
- arbeide for togforbindelse til Oslo på maksimalt 4 timer
- arbeide for en sterkere statlig finansiering både av veger, og kollektiv infrastruktur i Bergen. Blant annet må den statlige andelen av bybanefinansieringen økes til 70%
- prioritere videre utbygging av innfartsparkering i alle bydeler for å stimulere overgang fra bil til kollektive reisemåter
- at samkjøring skal promottes bedre
- ha differensierte havneavgifter som favoriserer miljøvennlige skip
- at miljøvennlige kollektivløsninger sjøveien skal prioriteres også mellom Bergen og våre nabokommuner
- at alternative finansieringsmåter for veifinansiering må vurderes, f. eks. avansert veiprisning. Bompenger har nå fått et omfang i veifinansieringen som noen opplever truer privatøkonomien
- siden det ikke er rom for å øke bompengene i Bergen for å finansiere nye kollektivløsninger til Åsane vil vi forbedre de eksisterende bussløsninger og ikke bygge bybane dit
- på sikt forlenge Bybanen fra Fyllingsdalen til Loddefjord og Storavatnet
- fortsette kjøprisingen som har et annet formål enn vanlige bompenger, å redusere bilkjøring i rushtidene
- ikke deregulere drosjenæringen
- at Bergen kommune, sammen med fylkeskommunen vurderer tilbudet av taxi hele døgnet, samt taxitransporten til legevakt og sykehus. Det trengs også en gjennomgang av holdeplasstrukturen og etterlevelse av reguleringen på dette feltet
- tilrettelegge for etableringen av flere ladestasjoner for el-taxier
- at gods- og tungtransport i størst mulig grad må bort fra veiene, og over på jernbane og båt

- at det må stimuleres til økt utbygging av hydrogenstasjoner

Gang- og sykkelveier

Arbeidet med byggingen av gang- og sykkelveinettet har gått alt for sakte i Bergen. Senterpartiet vil utarbeide planer for hovedrutene i hver bydel som avklarer samhandling og mulige konflikter med annen trafikk.

Senterpartiet vil

- gjennomføre planene for et sammenhengende gang- og sykkelveinett i løpet av perioden
- sikre god fremkommelighet ved å sørge for effektive og trygge krysningspunkt
- skaffe flere sykkelparkeringsplasser i sentrum og i bydelssentrene – også under tak.
- sørge for at gang- og sykkelveiene i kommunen blir like godt vedlikeholdt som de øvrige veiene.

Veinettet

Bergen er den eneste av de større byene i Norge uten et ringveisystem rundt bykjernen. De to europaveiene som går gjennom sentrum, skaper unødvendig mye trafikk. På veiene inn mot sentrum skal kollektivtransporten prioriteres. Senterpartiet vil bygge Ringvei Øst som fører trafikken utenom Bergen sentrum via Arna.

Senterpartiet vil

- øke midler til vedlikehold av kommunale veier
- følge opp «Miljøløftet» når det gjelder fremkommelighet, både for bilister, syklistene og fotgjengere
- bidra til at Bergen kommune aktivt planlegger og vedtar ny trasé for E39 Klauvaneset – Vågsbotn og Ringvei Øst
- styrke brøyteberedskapen og prioritere brøyting og grusing fremfor salting

BERGEN BY – ÅPEN OG INKLUDERENDE

Senterpartiet vil at Bergen skal være en åpen og inkluderende by. Det må legges til rette for deltakelse og tilhørighet for alle samfunnsgrupper.

Vi må ta storbyens fattigdomsproblematikk på alvor. En kommunal innsats mot fattigdom må særlig fokusere på tiltak for vanskeligstilte barnefamilier.

Senterpartiet vil

- følge opp kommunens tiltaksplan mot fattigdom
- innføre lav foreldrebetaling/graderte betalingssatser på kommunale tjenester som barnehage, skolefritidsordning og kulturskole, for slik å sikre likeverdig deltakelse og forebygge fattigdom
- intensivere antidiskrimineringsarbeidet med hensyn til etnisk opprinnelse, kjønn, religion og seksuell legning gjennom oppdaterte handlingsplaner. Dette gjelder også overfor frivillig sektor som mottar kommunal støtte
- at kommunen samarbeider med politiet om å få grepet organiserte kriminelle som utnytter andre mennesker i en vanskelig livssituasjon

Flerkulturell hverdag

Den bergenske befolkning inkluderer innvandrere, flyktninger og asylsøkere. Bergen skal fortsatt ta imot flyktninger og asylsøkere som har behov for beskyttelse, og ta imot det antallet flyktninger staten anmoder kommunen om. Det er viktig at disse, så snart som mulig, får hjelp til å kunne takle livssituasjonen i et nytt land og kjenner seg velkomne som nye bergensere. Likeverd, samarbeid, gjensidighet og toleranse er grunnleggende for å skape et godt samfunn.

Språk og aktivitet er en nøkkel til kvalifisering til utdanning og yrkesliv. Etat for inkludering sitt samarbeid med andre etater som ivaretar de som har et lengre kvalifiseringsløp eller andre behov er viktig.

Enhet for mindreårige, Introduksjonssenteret for flyktninger og tolketjenesten må sikres midler etter behov.

Frivillige, idrettslag og organisasjoner må fortsatt delta i inkluderingsarbeidet.

Senterpartiet vil

- gi obligatorisk opplæring i norsk og samfunnskunnskap for alle nyankomne
- i tillegg til introduksjonsprogrammet, videreføre og styrke kommunens kvalifisering til arbeid eller ordinær utdanning for flyktninger, f. eks. ved praksisplasser
- legge til rette for at alle barn skal kunne norsk når de begynner på skolen gjennom tilbud om gratis kjernetid i barnehage eller tilsvarende ordninger
- gjøre det enklere å få vurdert og eventuelt godkjent utdanning og arbeidserfaring fra andre land. Er det behov for tilleggsutdanning, er det viktig at det raskt gis tilbud om dette
- legge til rette for rask bosetting etter at oppholds- og arbeidstillatelse er innvilget
- øke rekruttering av innvandrere til offentlig sektor og stimulere til at personer med innvandrerbakgrunn i større grad deltar i det politiske liv
- være bevisst på å tilsette folk med innvandrerbakgrunn også i administrative stillinger. Kvotering kan vurderes

- sikre at nyankomne, både overføringsflykninger, asylsøkere og familiegjenforente får skikkelig oppfølging fra helsevesenet
- støtte opp om arbeidet med å hindre omskjæring av jenter og kvinner
- ivareta behov blant enslige mindreårige flyktninger
- øke støtten til frivillige lag og organisasjoner som driver lokalt integreringsarbeid

KOMMUNEN SOM ARBEIDSGIVER

At Bergen kommunes har så mange sysselsatte setter krav til en ansvarlig arbeidsgiverpolitikk. Prioriteringer på dette området gir sterke signaler til arbeidsgivere i kommunen for øvrig.

Senterpartiet vil arbeide for at Bergen kommune skal

- legge til rette for at alle deltidsansatte som ønsker det, skal få heltidsstillinger
- redusere bruken av midlertidig ansettelse
- redusere lønnsforskjellene knyttet til kjønn
- støtte opp om tiltak som kan redusere sykefraværet. Tiltakene tilpasses den enkelte arbeidsplass.
- bruke lærlingeordningen bevisst i kommunens nyrekruttering
- føre en aktiv seniorpolitikk
- styrke egen vikartjeneste
- rekruttere flere personer med funksjonshemming
- øke kvinneandelen av ledere i Bergen kommune
- la ansatte i Bergen kommune delta i den åpne samfunnsdebatten på lik linje med andre innbyggere
- fortsatt skal være en tilsluttet avtalen om et inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen)